

ЗАВДАННЯ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

ВОЙНАЛОВИЧ Ірина

Державний університет "Житомирська політехніка"

<https://orcid.org/0000-0002-6580-8049>

e-mail: fem_via@ztu.edu.ua

У дослідженні наголошено на проблематиці загострення та необхідності вирішення проблем збереження людського капіталу України на сучасному етапі функціонування та розвитку соціально-економічної системи країни в умовах війни. Метою дослідження визначено обґрунтування завдань соціально-гуманітарної політики у сфері збереження людського капіталу України в умовах війни. Зроблено висновок, що повномасштабна війна обумовила глибоку соціально-економічну кризу і велику кількість ВПО та біженців з України за кордон, значна частина яких орієнтується на життя і працевлаштування за кордоном. Подальший розвиток цих процесів призведе до критичного погіршення людського капіталу України, послаблення її демографічної стійкості. Обґрунтовано нові завдання, а також окреслено параметри формування та впровадження ефективних механізмів, інструментів і засобів соціально-гуманітарної політики збереження людського капіталу України, необхідного для повоєнної відбудови країни та її регіонів, зокрема в частині послаблення міграційної кризи, стабілізації внутрішніх вимушених переміщень і високої соціальної вразливості ВПО, недопущення гуманітарної катастрофи та посилення загроз національній єдності, нівелювання загроз для релокованого бізнесу та мінімізації ризиків посилення дестабілізації соціально-економічної системи країни, стабілізації внутрішнього ринку праці в умовах війни та повоєнного відновлення соціально-економічної системи України.

Ключові слова: соціально-гуманітарна політика, людський капітал, людський потенціал, державне регулювання, стратегічні завдання та пріоритети, виклики війни.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2023-7-31>

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Повномасштабна війна, що розпочалася у лютому 2022 р., критично посилила існуючі та оголила нові виклики соціальної безпеки і гуманітарної стабільності України. Особливо критичними для збереження потенціалу для подальшого соціально-гуманітарного розвитку України стали масові зовнішні міграції населення, значні обсяги внутрішніх переміщень, втрата домівок і робочих місць, зниження рівня доходів населення, зростання обсягів та рівня безробіття, нарощення проблем соціальної вразливості населення та зростання навантаження на і без того слабку, кволу соціальну інфраструктуру країни, особливо на місцевому рівні.

Вказане актуалізує гостроту напруження, а ще головніше – впровадження інструментів більш якісної та проактивної соціально-гуманітарної політики, орієнтованої на вирішення завдань збереження людського капіталу України та нівелювання сучасних викликів й соціально-гуманітарної кризи. Важливо аби вдосконалення теоретико-методичних засад та розробка нових практичних рекомендацій були орієнтовані на послаблення міграційної кризи, стабілізацію ситуації щодо внутрішніх вимушених переміщень, недопущення гуманітарної катастрофи та загроз національній єдності, подолання проблеми низького рівня захищеності ВПО, нівелювання загроз для релокованого бізнесу та мінімізації ризиків посилення дестабілізації соціально-економічної системи областей країни, стабілізацію внутрішнього ринку праці в умовах війни та повоєнного відновлення соціально-економічної системи України та ін.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Принципи формування та реалізації, функції і завдання, роль та значимість, а також безпосередньо прикладні інструменти й засоби державної соціально-гуманітарної політики достатньо комплексно розкриті у публікаціях таких дослідників, як О. Грішнова, С. Дмитрук [1,с.11-16], Г. Міщук, О. Олійник [2,с.17-22], А. Колот [3,с.23-41], В. Куценко [4,с.15-25], Е. Лібанова [5,с.12-18] та інші.

Специфіка проблематики соціально-гуманітарного розвитку України та її проблеми у дослідженнях таких вчених, як А. Меляков [7,с.32-37], О. Власюк [8,с.396-459], Р. Лупак, Б. Мізюк, В. Зайченко, М. Куницька-Іляш [9,с.70-88], О. Мульська, О. Левицька, Т. Васильців, О. Іляш [10,с.283-300] та інші.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Однак, повномасштабні військові дії обумовили глибоку соціально-економічну кризу і велику кількість ВПО та біженців за кордон. Україну вже зараз покинуло багато молоді і ще її значна частина орієнтується на життя і працевлаштування за кордоном. Масштабування цих процесів за граничні межі призведе до критичного погіршення людського капіталу України, критичного послаблення демографічної стійкості для національної безпеки. Зазначене актуалізує потребу в нових дослідженнях і розробках, здатних обґрунтувати нові ефективні механізми соціально-гуманітарної політики збереження людського капіталу України, необхідного для повоєнної відбудови країни та її регіонів.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є обґрунтування завдань соціально-гуманітарної політики у сфері збереження людського капіталу України в умовах війни.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Повномасштабна війна спричинила масові вимушені переміщення населення як в середині країни, так і за кордон, дестабілізацію ринків праці і зайнятості, що об'єктивно розвинуло цілу низку критично гострих соціальних проблем, викликів і загроз рівня національної безпеки країни. Попередні оцінки міграційних втрат України, спричинених воєнними діями, свідчать про критичні їх обсяги, що призведуть до поглиблення демографічної кризи, а, відтак, зменшення ресурсної спроможності до відбудови і швидкого повноцінного відновлення у повоєнний період.

Проблема міграційних втрат України в умовах війни все більше обумовлюється критичними масштабами міграції молоді, що особливо в негативному світлі та сенсі дестабілізує проблеми збереження людського капіталу України. Це також і втрата значного ресурсу знань, низькі мотиваційні установки населення щодо життя і застосування своєї праці в Україні і, що найголовніше, економічна «девальвація» інтелектуально-кадрового та трудового ресурсу. Критичного послаблення зазнає якість людського капіталу через виїзд з країни найбільш креативного прошарку осіб, потенційних висококваліфікованих кадрів.

Така ситуація об'єктивно потребує формування та реалізації положень більш ефективної та якісної соціально-гуманітарної політики, орієнтованої на врегулювання гострих соціальних проблем та міграційних процесів, яка здатна стримати міграційні втрати українських громадян і уберегти людський капітал як ключовий інтелектуальний та кадровий ресурс, необхідний для відбудови України та її регіонів у критично складних умовах війни і її соціально-економічних наслідків, критично високої соціальної вразливості і економічної нестабільності, невизначеності майбутнього за повоєнної депресії. Актуалізуються методичні та прикладні дослідження з метою розроблення інструментарію регулювання міграційних процесів у контексті збереження людського капіталу України.

Людський капітал є головним чинником розвитку країни. Саме тому розвинені держави проводять активну політику розвитку людського капіталу та залучення людських ресурсів. Проте, попри війну, в Україні намітилися й інші негативні тенденції щодо збереження та відтворення людського капіталу, що загрожують економічній, інтелектуальній, інформаційній та іншим складовим національної безпеки. Це, зокрема, неефективна зайнятість і втрата значного ресурсу знань через відсутність діалогу в системі «освіта – ринок праці», незадовільний стан суспільного здоров'я в силу порушення медико-демографічної рівноваги, низькі мотиваційні установки населення щодо застосування своєї праці в Україні і, що найголовніше, економічна «девальвація» людського ресурсу, наслідком чого є низький рівень і якість життя.

Україна належить до числа країн, населення яких відзначається високим рівнем мобільності. Останні роки ознаменовані омолодженням та інтелектуалізацією зовнішніх переміщень з України з помітним зростанням освітньої і професійної міграції. Відтак, проблеми розвитку людського капіталу істотно посилюються в умовах зростаючої міграційної активності молоді, що призводить до послаблення його соціокультурної компоненти через втрату поколінь, розриви зв'язків «батьки-діти», знецінення інституту сім'ї, поширення ідеології «child-free», утвердження міграції та соціальної мобільності як життєвих пріоритетів; звуження демографічного розвитку унаслідок структурних деформацій у відтворенні населення, порушення гендерно-вікової збалансованості і зменшення потенціалу здоров'я; критичного погіршення якості професійно-кваліфікаційної складової через виїзд з країни значного прошарку молодих найбільш креативних осіб,

підготовлених кадрів для сучасних професій кадрів; зростання загальної нестабільності суспільства і зниження її безпекоспроможності через стійкі міграційні втрати молоді.

Розвиток та реалізація людського капіталу України значною мірою залежить від глобальних чинників, одним з найважливіших з яких на сьогодні є міграційна нестабільність. На європейському просторі міграційні виклики пов'язані головню з двома аспектами. З одного боку, геополітичні загострення та воєнні конфлікти спричиняють значну міграцію не тільки з України, але й з країн Близького Сходу, Південної Азії та Африки, що є викликом ефективному функціонуванню економічної, соціальної та політичної систем країн Європи. Це змушує переглядати імміграційну політику країн ЄС в бік жорсткіших умов прийняття біженців та загалом іммігрантів. З іншого боку, країни Європи зіткнулися зі складними внутрішніми соціодемографічними проблемами: старіння населення та нестача працівників. Ці проблеми ставлять завдання забезпечення динамічних економік країн Європи все більшим обсягом трудових ресурсів, що покликані заповнити передусім ніші низькокваліфікованої праці та простих робітничих професій.

Усі ці фактори призводять до активізації селективної імміграційної політики країн, які зумовлюють спрощення процедур працевлаштування іноземців на ринках праці. Створення такого сприятливого середовища для трудової міграції у поєднанні зі значними розривами у рівнях оплати праці в Україні та країнах Європи зумовлюють значні міграційні потоки з України, що, як показують дослідження, має міграційні настанови на працю та, в перспективі, проживання за кордоном.

Поряд з цим Україна в глобальних міграційних потоках не обмежується роллю донора людських ресурсів, а продовжує залишатися країною-транзитером мігрантів та країною з високим рівнем освітніх послуг, що приваблює іноземних студентів, які, однак, здебільшого повертаються після навчання до своїх країн.

Розроблення пропозицій та рекомендацій стосовно збереження та розвитку людського капіталу країни, запобігання надмірним міграційним втратам серед молоді та деформації статевікової структури населення, вироблення підходів до селективної імміграційної політики відображають головні складові мети Стратегії державної міграційної політики на період до 2025 р., схваленої Кабінетом міністрів України (Розпорядження від 12 липня 2017 р. № 482-р), а саме «формування та реалізація державної міграційної політики, яка б ... прискорювала соціально-економічний розвиток, сприяла уповільненню темпів депопуляції, стабілізації кількісного та якісного складу населення, задоволенню потреб економіки в робочій силі...».

Натомість, міграційні процеси в Україні набувають все більш загрозливих масштабів, призводячи до значних проблем різномодального характеру, зокрема: втрат людського капіталу, руйнування родин, депопуляції сільських територій і малих міст, формування працедефіцитної кон'юнктури та диспропорцій на ринку праці тощо. Останнім часом змінюється соціально-демографічна структура міграційних потоків, зокрема зростає участь осіб молодого віку як у процесах зовнішньої трудової, так і освітньої, міграції. Збільшується інтенсивність інтелектуальної міграції, що посилює загрози демографічній, інтелектуальній, соціальній та іншим компонентам безпеки західних територій та держави в цілому. Спостерігаються взаємозв'язки та взаємовплив міграційної активності і соціально-економічного розвитку України. Міграційні процеси впливають на офіційну зайнятість населення працездатного віку, наявний дохід, капітальні інвестиції та валову додану вартість. Аналіз просторово-часових особливостей потенційної та реалізованої міграційної активності підтверджує ризикогенність існуючої ситуації, яка у випадку не вирішення проблеми може трансформуватися у серйозні загрози сталому розвитку та регіональній безпеці.

З метою усунення визначених проблемних аспектів та збереження людського капіталу України, мінімізації ризиків та загроз, а також підвищення ефективності державної соціально-гуманітарної політики необхідно реалізувати наступні інструменти інституційних форм співпраці (державний, громадський і бізнес-сектори): розвиток системи програмування міграційної політики; покращання організаційної структури регулювання міграційних процесів; запровадження моніторингу та інформаційно-аналітичного забезпечення управління процесами міграції; активізація діяльності щодо підготовки і реалізації спільних міждержавних, освітніх, науково-дослідних та бізнес-проектів; стимулювання економічної активності населення; покращання інституційної інфраструктури регулювання міграційних процесів.

Одним з важливих пріоритетів державної соціально-гуманітарної політики України має стати стримування міграційних втрат населення. Скоротити критичні втрати людського капіталу можливо шляхом: скорочення темпів еміграції (не адміністративними, а соціально-економічними

методами); стимулювання зворотності міграції, зокрема рееміграції, репатріації та циркулярної міграції; посилення внутрішньої міграції. Крім того, політична стабільність, економічне зростання, що є основою для підвищення рівня реальної заробітної плати, покращення можливостей працевлаштування на національному ринку праці, створення сприятливого середовища для розвитку підприємництва здатні не лише уповільнити темпи відтоку людських ресурсів за межі країни, а й сприяти поверненню довготривалих трудових мігрантів. Посилити дію соціально-економічних інгібіторів, забезпечити успіх економічних реформ може активна інформаційна, освітня, культурна політика, національно-патріотичне виховання молоді, просвітницька і роз'яснювальна робота з усім населенням.

Не меншої важливості за сучасних умов набувають й чинники соціального середовища. За останні роки якість життя значно знизилася, що пов'язано зі суспільними і соціально-економічними наслідками повномасштабної війни, внутрішніми вимушеними переміщеннями населення, соціально-економічною нестабільністю, зростанням інфляції, зниженням реальних доходів населення, підвищенням цін і тарифів, вартості транспортних і житлово-комунальних послуг тощо.

Природне середовище (довкілля) є одним з головних чинників якості життя. Проте, в Україні загалом існує низка екологічних проблем, які слід враховувати крізь призму їх впливу на якість життя населення. Це забруднення поверхневих та підземних вод, потрапляння забруднюючих речовин у водні об'єкти, забруднення повітря та зміна його складу через промислові та інші викиди, порушення балансу природного середовища внаслідок виснажливого видобування корисних копалин та мінеральних вод, незаконне вирубування лісів Карпат, зміна структури земельних ресурсів через забудови, негативні фізико-географічні процеси, зниження родючості ґрунтів і т. ін. Відповідно, підтримання екологічної рівноваги та забезпечення соціальної стабільності стають все більш потужними чинниками добробуту й якості життя населення, врешті – забезпечення сталого розвитку регіону. На сучасному етапі розвитку особливо актуальними є дослідження якості життя саме на регіональному та локальному рівнях.

Комплекс існуючих умов та чинників обумовлює потребу в застосуванні програмно-системного підходу до планування та реалізації державної соціально-гуманітарної політики покращення якості життя в Україні. Метою політики за такого підходу має стати конвергенція стандартів якості та рівня життя населення України та країн ЄС, тоді як стратегічними пріоритетами – смартпросторовий розвиток, зростання ролі секторів зеленої економіки, дотримання принципів безпеки споживання та соціальної відповідальності, посилення резистентності системи охорони здоров'я, збалансування ринку праці й зайнятості населення, формування чистого та безпечного життєвого простору.

Різносторонній та системний характер у контексті впливу на покращення якості життя населення має функціонування соціальної інфраструктури, що охоплює такі сфери, як освіта, охорона здоров'я, культура, транспорт, житлове і комунальне господарство, ін. Особливості проблематики соціального та екологічного середовища, а також наявного потенціалу дають підстави до виокремлення таких напрямів політики модернізації соціальної інфраструктури України, як покращення доступу населення до об'єктів соціальної сфери, ефективне використання оздоровчо-рекреаційного потенціалу, активізація транскордонної співпраці у сфері розвитку комплексу послуг соціального обслуговування населення та захисту довкілля, модернізація системи освіти, перехід до смарторієнтованого розвитку житлово-комунального господарства, реалізація транспортно-транзитного потенціалу, збереження та покращення культурного середовища України та її регіонів.

Не менш важливим завданням в системі соціально-гуманітарної політики України залишається й забезпечення збереження навколишнього природного середовища та перехід до політики сталого розвитку на засадах програмно-системного підходу. Метою політики в цьому керунку є подолання екологічної кризи та покращення параметрів екологічної компоненти якості життя населення, а цільовими орієнтирами – збереження і відновлення природного капіталу; забезпечення чистоти повітря, води і території; перехід до зеленої економіки; формування моделі екологічно доцільної поведінки суб'єктів господарювання і населення країни. При цьому базисною умовою успішності досягнення перших трьох цілей є екологічно доцільна поведінка населення, яку слід визначити як систему дій і вчинків людини, що спрямована на збереження довкілля та покращення його стану. Модель її формування передбачає взаємодію зовнішніх стосовно людини механізмів (нормативно-правовий та інформаційний) та її індивідуальних соціально-психологічних особливостей.

Та все ж потужною соціально-гуманітарною проблемою залишаються масові міграції українських біженців за кордон. Зрозуміло, що за активної фази війни потік емігрантів зупинити об'єктивно неможливо. Втім, вже зараз важливо запровадити моніторингові дослідження не тільки кількісних показників вимушеної міграції, але й актуальних проблем, потреб та намірів осіб, які стали її учасниками. Крім того, необхідно починати відновлення комунікації та інфраструктури, реконструкцію і відновлення житла, важливо, щоб Україна зуміла втримати позитивний імідж у світі, що допоможе стабілізувати післявоєнну соціально-економічну ситуацію, посилить патріотизм українців та їх бажання працювати на благо своєї країни.

В частині подальшого врегулювання проблем ВПО управлінські заходи центральних і регіональних органів державної влади мають бути спрямовані на вирішення проблем, пов'язаних з низьким рівнем їх захищеності на тлі високої фінансової вразливості, проблем забезпеченості житлом, зниження якості послуг соціальної інфраструктури. Провідні заходи мають бути спрямовані на послаблення соціального напруження між постійним населенням і внутрішньо переміщеними особами. Пріоритетними заходами регулювання внутрішньої вимушеної міграції в Україні є облік переселенців з узагальненим оприлюдненням фактичних даних їх реєстрації і перебування, а також реалізація заходів стимулювання самозабезпечення внутрішньо переміщених осіб з можливістю їх адаптації до регіональних особливостей та умов нестабільності.

З метою стабілізації внутрішнього ринку праці в умовах війни органам влади слід реалізувати низку заходів, орієнтованих на забезпечення зростання мобільності робочої сили, навчання найбільш конкурентним професіям внутрішньо переміщених осіб, запуск механізмів реверсної трудової міграції, виділення внутрішньо переміщеним особам житла на території сільських поселень, в малих містах, використання потенціалу бізнесу, який релокалізується, відкриття нових індустріальних парків з метою алокації нових бізнесів та зростання масштабів діяльності вже переміщених виробництв, активізації діяльності центрів підтримки підприємництва, надання консалтингової підтримки підприємницьких ініціатив внутрішньо переміщених осіб і т. д.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Повномасштабна війна спричинила комплекс викликів і загроз, зокрема масові вимушені переміщення населення, у т. ч. молоді, як в середині країни, так і за кордон, дестабілізацію ринків праці і зайнятості, що оголило низку критично гострих соціальних проблем рівня національної безпеки.

В частині послаблення міграційної кризи важливо вже зараз запровадити моніторингові дослідження як кількісних показників вимушеної міграції, так і вивчення актуальних проблем, потреб та намірів осіб, які стали її учасниками; починати відновлення інфраструктури і житла; розробити програми повернення мігрантів та заохочення інвестицій мігрантів.

Вимагаються й управлінські рішення з метою стабілізації ситуації щодо внутрішніх вимушених переміщень, недопущення гуманітарної катастрофи та загроз національній єдності, які мають бути спрямовані на подолання проблеми низького рівня захищеності ВПО, їх високої фінансової вразливості, труднощів пошуку місця тимчасового перебування, зниження якості послуг соціальної інфраструктури через надмірні навантаження.

Інструментами та засобами нівелювання загроз для релокованого бізнесу та мінімізації ризиків посилення дестабілізації соціально-економічної системи областей регіону є: імплементація мобілізаційно-партнерської моделі ведення бізнесу, фінансово-організаційна допомога експортно-орієнтованим бізнесам, надання дозволу закордонним юридичним та фізичним особам інвестувати в воєнні облігації, цифровізація бізнес-процесів та ін.

З метою стабілізації внутрішнього ринку праці в умовах війни регіональним органам влади слід реалізувати низку заходів, орієнтованих на забезпечення зростання мобільності робочої сили, навчання найбільш конкурентним професіям внутрішньо переміщених осіб, запуск механізмів реверсної трудової міграції, виділення ВПО житла на території сільських поселень, в малих містах, використання потенціалу бізнесу, який релокалізується, відкриття нових індустріальних парків з метою алокації нових бізнесів та зростання масштабів діяльності вже переміщених виробництв та ін.

Подальші наукові дослідження у цьому напрямі стосуються удосконалення методики аналізування ефективності державної соціально-гуманітарної політики в умовах війни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Грішнова О. А., Дмитрук С. М. Людський капітал в умовах кризи: оцінка та пошук можливостей збереження. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2015. № 5 (170). С. 11-16.
2. Грішнова О. А., Міщук Г. Ю., Олійник О. О. Соціальна відповідальність у трудових відносинах: теорія, практика, регулювання ризиків : монографія. Рівне : НУВГП, 2014. 216 с.
3. Колот А. Соціальна політика в умовах глобалізації та лібералізації економічних відносин: здобутки, втрати, тенденції. *Демографія та соціальна економіка*. 2009. № 1 (9). С. 23-41.
4. Куценко В. Соціальна держава (проблеми теорії, методології, практики). К.: Заповіт, 2013. 228 с.
5. Лукашевич М. Гуманітарна політика в Україні. К.: ІПК ДСЗУ, 2010. 30 с.
6. Лібанова Е. Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу. К. : КНЕУ, 2012. 330 с.
7. Меляков А. Гуманітарна сфера як предмет досліджень в науці державного управління. *Теорія та практика державного управління*. Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр». 2012. № 1. С. 32-37.
8. Структурно-інституціональні трансформації та економічна безпека держави : монографія за ред. Власюк О. С. Львів : Апріорі. 2012. С. 396-459.
9. Lupak R., Mizyuk B., Zaychenko V., Kunytska-Ilyash M., Vasylytsiv T. Migration processes and socio-economic development: interactions and regulatory policy. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2022. Т. 8. Вип. 1868-2022-397. С. 70-88.
10. Mulska O., Levytska O., Zaychenko V., Vasylytsiv T., Ilyash O. Pull environment of migration in the EU countries: Migration vector from Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*. 2021. № 19 (4), С. 283-300.

REFERENCES:

1. Grishnova O. A., Dmytruk S. M. (2015). Human capital in crisis conditions: assessment and search for preservation opportunities. *Bulletin of Taras Shevchenko Kyiv National University*. no. 5 (170). pp. 11-16.
2. Grishnova O. A., Mishchuk G. Yu., Oliynyk O. O. (2014). Social responsibility in labor relations: theory, practice, risk regulation. Rivne: NUVHP. 216 p.
3. Kolot, A. (2009). Social policy in the conditions of globalization and liberalization of economic relations: gains, losses, trends. *Demography and social economy*. no. 1 (9). pp. 23-41.
4. Kutsenko, V. (2013). Social state (problems of theory, methodology, practice). K.: Zapovit, 228 p.
5. Lukashevich, M. (2010). Humanitarian policy in Ukraine. K.: IPK DSZU, 30 p.
6. Libanova, E. (2012). Poverty of the population of Ukraine: methodology, methodology and practice of analysis. K.: KNEU, 330 p.
7. Melyakov, A. (2012). The humanitarian sphere as a subject of research in the science of public administration. *Theory and practice of public administration*. no. 1. pp. 32-37.
8. Structural and institutional transformations and economic security of the state: monograph edited by Vlasjuk O. S. Lviv: Apriori. 2012. P. 396-459.
9. Lupak, R., Mizyuk, B., Zaychenko, V., Kunytska-Ilyash, M., Vasylytsiv, T. (2022) [Migration processes and socio-economic development: interactions and regulatory policy](#). *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. Vol. 8. Iss. 1868-2022-397. pp. 70-88.
10. Mulska, O., Levytska, O., Zaychenko, V., Vasylytsiv, T., Ilyash, O. (2021). [Pull environment of migration in the EU countries: Migration vector from Ukraine](#). *Problems and Perspectives in Management*. no. 19 (4), pp. 283-300.

THE TASK OF THE SOCIAL AND HUMANITARIAN POLICY OF PRESERVING THE HUMAN CAPITAL OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF WAR

VOINALOVYCH Iryna
State University «Zhytomyr Polytechnic»

The research emphasizes the problem of aggravation and the need to solve the problems of preserving the human capital of Ukraine at the current stage of functioning and development of the country's socio-economic system in the conditions of war. The purpose of the research is to substantiate the tasks of the social and humanitarian policy in the field of preserving the human capital of Ukraine in the conditions of war.

It was concluded that the full-scale war caused a deep socio-economic crisis and a large number of IDPs and refugees from Ukraine abroad, a large part of which is focused on life and employment outside the country. The further development of these processes will lead to a critical deterioration of the human capital of Ukraine, a weakening of its demographic stability. The new tasks are substantiated, as well as the parameters of the formation and implementation of effective mechanisms, tools and means of the social and humanitarian policy of preserving the human capital

of Ukraine, necessary for the post-war reconstruction of the country and its regions, in particular in terms of mitigating the migration crisis, stabilizing internal forced displacement and high social vulnerability, are outlined. IDPs, preventing a humanitarian catastrophe and increasing threats to national unity, leveling threats to relocated business and minimizing the risks of increased destabilization of the country's socio-economic system, stabilization of the internal labor market in war conditions, and post-war recovery of Ukraine's socio-economic system.

The scientific novelty of the research results lies in the identification of solutions in the state policy system of ensuring social and humanitarian development in the critically difficult conditions of a full-scale war.

The applied value of the research results consists in the identification of strategic priorities, challenges and tasks of stabilizing the social and humanitarian situation in Ukraine, taking into account spatial and structural features.

Keywords: social and humanitarian policy, human capital, human potential, state regulation, strategic tasks and priorities, challenges of war.